

Izložba mladih jugoslovenskih umetnika

Galerija Doma JNA

Kosta Vasiljković

Ova Galerija, pored već uhodane izložbe NOB u delima likovnih umetnika Jugoslavije, od ove godine ustanovljuje i jugoslovensku izložbu originalnih crteža mladih Jugoslavije. U uvodu kataloga stoji: »Takvom tematskom izložbom Galerija želi da održi svoju programsku politiku angažovane umetnosti i da omogući mladim umetnicima da sa relativno malim sredstvima izraze svoj otpor protiv rata i nehumanosti«.

Ta inicijativa Galerije dolazi kao logična posledica njenoga statusa i nesumnjivo će doprineti stimulisanju ovoga žanra sa antimilitarističkim i prohumanističkim pledoajom. **Ali ova ideja već u startu nije izvedena kao dobro projektovani profesionalni posao!** Organizacioni odbor za jednu ovakvu jugoslovensku izložbu ne bi smeo da bude sastavljen samo od Beograđana — uz to: bez ijednog kritičara i istoričara umetnosti! U žiriju za nagrade — takođe nema kritičara i istoričara umetnosti! Pravičnik izložbe izgleda da i ne postoji u ukoliko i postoji, promašaj je što on nije prezentovan javnosti u katalogu (kao što je slučaj u svim ozbiljnijim likovnim manifestacijama u svetu pa i kod nas). Katalog je, zatim, bez ozbiljnije i ambicioznije studije, bez biografskih podataka učesnika, ali, valjda, zauzvrst, on je tehnički ispodprosečan, sa greškom zbog koje nikako ne bi smeo da ide u distribuciju. I dok se u svetu galerije prosto takmiče u inventivno nađenom dizajnu, mi, eto, prod-

jemo publici kataloge ovako velikih izložbi koji, po elementarnoj logici, treba da završe u korpi za otpatke kao makulatura.

Inače, na ovoj preambiciozno zamišljenoj izložbi (s obzirom na ovakav kadrovski doprinos!) bilo je i značajnih ostvarenja. Istakli su se: **M. Arsić** dinamikom vizije, **Miodrag Bajić** misaonošću i anatomskom preciznošću sa asocijacijama na stare majstore, **M. Berber** kolažnom strukturom koja ne pokazuje znake neke naročite koherencije, **J. Cihlaž** spontanošću linearne nervature, **D. Dimitrijević** linearnim zamahom, **T. Erma** sažetim humorom-ironičnim fabuliranjem, **S. Knežević** analitičnošću sa elementima stripa, **J. Korošec** monumentalnošću, **I. Kostov** efektom i snažnom metaforičnošću, **Branka Marić** naturalizmom savremenih ubijanja, **N. Murić** misaonom ekspresijom, **R. Petrić** oštrinom poruke i **M. Unković** epskom dramatikom koja u formi ima izvesne plakatske crte.

Da bi ova izložba stekla potrebnu afirmaciju i popularnost širom Jugoslavije, nije dovoljno ostati samo na ideji, setiti se izložbe koja bi bila takva i takva — već treba dobro pregnuti da se ona izvede **lege artis**. Zato bi organizacioni odbor buduće morao da obrati pažnju na rečene defekte i manjkavost, da obavi nužne korektore. U tu svrhu bilo bi instruktivno da konsultuje odista primerni katalog Internacionalne izložbe originalnog crteža koju priređuje Moderna galerija iz Rijeke.

Dušan Mikonjić

Galerija Grafičkog kolektiva

Kosta Vasiljković

Evo još jedne izložbe i još jednog novog autora iz plejade mladih koji svedoče o stvarno nadprosečnim vrednostima naše grafike.

Pošavši od dobrog uverenja da tek niz nastojanja može ocrtati pravi raspon mogućnosti onog koji se prvi put prikazuje publici i velikodostojnicima umetničke arbitraže, Mikonjić je nastupio sa vrlo raznovrsnim listovima, u rasponu od intimnih skica i nepretencioznih »zabeleški« u raznim tehnikama, do listova koji su pravi eksponati određene problemsko-realizatorske vrednosti.

I ono što, s obzirom na situaciju, nikad nije suvišno napomenuti, napomenimo i sada: Mikonjić se, očigledno, ne povodi za tako često traženim pomodnim ekskluzivnostima niti za problematikom koja je van žiže njegovih afiniteta i sposobnosti. On ne sluša napadne zvuke spolja, već se radije prepušta unutarnjem zovu i tihoj, ispovednoj muzici svoga srca: tako nastaju delikatni enterijeri, ateljea, cveća, autoportreti, — motivi koji odišu etičkom lepom čiste namere i, s druge strane, lepo-

tom jednostavne, a proosečane i majstorske, realizacije.

U tim listovima Mikonjić podjednako svedoči o rafinovanom osećaju za liniju ali i za jedno slikarsko shvatanje motiva. On je realista koji iz motiva izvlači njegovu poetsku i, katkad, dramsku komponentu koje alterniraju u listovima natapajući ih određenim štimungom. Mikonjić je najbolji u onim listovima u kojima je čistim, konciznim, geometrijskim linearnim strukturama ostvario celine lepe uravnoteženosti koje svedoče o dobrom ukusu.

Posle te, kao što rekoh, poštene namere da nam u startu prikaže lepezu mogućnosti, Mikonjiću ostaje da se opredeli za alternative koje se osećaju na njegovoj izložbi (koje je namerno postavljao) — na primer dilema: linija ili površina, jedan dijapazon motiva ili drugi itd. Time će buduće izložbe ovog talentovanog grafičara dobiti u čistoti fizionomije, u konceptualnoj težini.

Grupa "Kasito"

Mile Grozdanić, Rodoljub Karanović, Stanka Milovanović i

Fatimir Zaimi

Galerija Kolarčevog narodnog univerziteta

Dušan Đokić

Na izmaku sezone, ovaj združeni nastup četvoro mladih grafičara, pod okriljem anagramskog naslova (Otisak), doneo je četiri različita pristupa grafici, četiri raznoliko usmerena interesovanja u okviru tradicionalnih tehnika grafičkog izražavanja. Nezavisno od pojedinačnih dela koja su ovde bila izložena, možda je zanimljivo istaći koliko ima, uopšte, u tim prvim izlaganjima energije i upornosti usmerene ka sticanju koliko-toliko koherentnog i stilski zaokruženog dela, koje bi moralo u najvećoj mogućoj meri biti atribut ličnog izraza, forme u trenu prepoznatljive i bezuslovno samosvojne. Tako se, valjda hotimično, stvara neka vrsta zaštitne opne »opusa«, mala međa imaginarnog »sveta«, u kome je, nažalost, često tek majušni deo istinski krvno vezan sa pravim tvoračkim potencijalom autora.

Bez obzira što u grafičkim listovima Rodoljuba Karanovića, Stanke Milovanović i Fatimira Zaimija postoje znatna međusobna razmimoilaženja i različitosti, kako u pogledu osnovnih ideja, tako i u načinu korišćenja

mogućnosti koje pružaju grafičke tehnike, njihovi radovi su, najopštije posmatrano, prožeti duhom grafičkog izražavanja tipičnog za jedan deo grafike beogradskog kruga, rečju, onim svojstvima kojima se posebno odlikuje tehnika akvatinte. Tako se kod Stanke Milovanović ogleda sklonost ka ekspresivnom tumačenju figure, sa infantilnim i donekle morbidičnim podtekstom; Fatimir Zaimi, pak, raznorodno sadržaje podvrgava jednom prilično tvrdom, ekspresivnom postupku, na samoj granici apstrahovanja figure. Najmanje ubedljive su ovde grafike Rodoljuba Karanovića, koji i pored nesumnjive ovladanosti tehnikom, bar zasada, ostaje u granicama vrlo bojažljivog eksperimentisanja. Zanimljivo je još i to, što se u listovima gore pomenutih mladih grafičara, posebno onih izvedenih u tehnici akvatinte, javlja jedna gotovo istovetna odlika: bogatim i u širokom opsegu razrađenim valerskim gradacijama suprotstavljena je tvrda linearnost crteža.

Grafike Mileta Grozdanića se u mnogom pogledu izdvajaju iz okvira ove izložbe: on je odvažno i radozno usmerio svoja istraživanja, kako u pogledu tehnike (linotipija, kreiderelief), tako i samog koncepta dela. Posedujući iskustvo vrsnog dizajnera, on je i u ovoj oblasti pokazao specifičnu, tananu osećajnost, u pogledu grafičke upotrebe materijala, kao i znatnu istraživačku volju.